

Mirsad Hadžikadić:

U Bosni su se stvari malo promijenile po pitanju restrikcija, koje su sad malo olabavljene tako da je od ponedjeljka do petka ljudima preko 65 godina dozvoljen izlazak od 08:00 do 12:00 u banke, apoteke, po namirnice i ostalo. Još uvijek je na snazi policijski sat od 20:00 do 05:00. Vikendom se pokušava ograničiti bilo čije kretanje, i još uvijek se svima savjetuje da ostanu kod kuće ali ako se mora izaći, onda se moraju nositi maske i rukavice, mora se držati razdaljina od 2 metra od ostalih ljudi pored kojih prolazite ili kada razgovarate. Nema skupova od dvoje ili više ljudi a i ako ima opet se mora održavati razdaljina od 2 metra. Sve trgovine su zatvorene osim prehrambenih trgovina, apoteka i takvih stvari. Vidjet ćemo gdje to ide. Što se nas tiče, počeo sam ići u ured ujutro kako bih razgovarao sa našim izvršnim direktorom koji je tamo svaki dan kad nije vrijeme policijskog sata. Provjerimo vijesti u novinama, razgovaramo, prošetamo malo i onda održavamo mnoge sastanke preko Skype-a. Što je najvažnije, sjednice predsjedništva se održavaju redovno četvrtkom. Trenutno nam je glavna preokupacija vidjeti kako možemo biti korisni državi i građanima u ovoj situaciji, i svi govorimo o tome šta se može učiniti. Sinoć smo krenuli sa radom našeg ekspertnog savjetodavnog odbora za ekonomiju. Pokrenuli smo 7-8 tih ekspertnih timova, a ovaj sam ostavio za kraj jer sam želio da dobijemo predstavnike industrije u sastavu tog tima. Želio sam da se ostali osnuju a ovaj je trebao biti posljednji. Međutim, događaji vezani za pandemiju korona virusa su to promijenili, pa smo shvatili da nam ovaj tim treba sada odnosno da nam je trebao već prije mjesec dana. Razgovarali smo o analizi ekonomskog paketa koji je pred Federacijom Bosne i Hercegovine. Republika Sprska je već usvojila paket ekonomskog oporavka, a Federacija to čini sada. Mi smo okupili ljude koji će to analizirati kako bismo ponudili izmjene i dopune koje bi mogle biti relevantne. U suštini želimo da damo svoj glas, da kažemo šta mislimo, pa što god da oni urade s tim. Naše savjetodavno vijeće za zdravstvo takođe se sastalo mnogo puta, i preporučili smo set mjera, do kojeg je zapravo bilo teško doći, jer su oni smatrali da je to bio samo medicinski odnosno zdravstveni problem pa su kao vijeće kreirali set mjera koje su željeli preporučiti. Političko savjetodavno vijeće i predsjedništvo su onda pregledali te mjere i imali su neka pitanja, što je naljutilo tim za zdravstvo jer su smatrali da je to njihov segment ekspertize i njihova disciplina pa šta imaju ostali da to razmatraju. Interesantno je da smo mi imali mnogo da kažemo, jer pojavilo se pitanje

privatnosti ljudi o čemu su se stavovi uveliko razilazili. Oni su u suštini željeli da se izlistaju imena zaraženih ljudi i njihove adrese, pa i ljudi koji su u karantini ili izolaciji i koji neophodno nisu zaraženi nego od kojih su vlasti zatražile da budu u samoizolaciji i da ne izlaze zbog neke sumnje. Ljudi su primijetili da neki od njih jednostavno šetaju ulicama, pa ih je to naljutilo i predložili su da se objavi njihov identitet i adrese tako da se ostali ljudi mogu paziti. Međutim, onda su naš pravni tim i članovi predsjedništva upozorili da su to prava privatnosti i da postoji zakon o privatnosti i da se to ne može tek tako uraditi i tek tako markirati ljude, te da ne želimo da samoprolašeni zaštitnici preuzmu zakon u svoje ruke, i tako dalje. Povala se žustra diskusija i pale su teške riječi. Na kraju smo ipak kreirali nešto što je zadovoljilo sve i objavili smo saopštenje za javnost. U tom trenutku smo shvatili da svi ti timovi moraju razgovarati jedni sa drugima, da moraju komunicirati, jer kad razgovarate o nečemu uvijek vam trebaju stručnjaci iz oblasti prava jer sve ima pravne konotacije, bilo da je riječ o politici, ekonomiji ili nečemu drugom. Zato sad ohrabrujemo te timove da razgovaraju jedi s drugima.

Druga stvar je to da večeras održavamo prvu tematsku sjednicu. Danas je sjednica predsjedništva na koju smo pozvali rukovoditelje svih ekspertnih timova. Jedina tačka dnevnog reda danas je analiza seta mjera koje bismo voljeli da preporučimo vladi, kako bismo im pomogli da se nose s ovom krizom koju je prouzrokovala pandemija korona virusa. Dakle, večeras ćemo razgovarati o širokom spektru kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih mjera. Ne kažem da ćemo ih sve kreirati večeras ali ćemo započeti diskusiju i možda se za nekoliko dana barem složiti o kratkoročnim mjerama i započeti diskusiju o dugoročnim mjerama. Ova ekonomija, obrazovanje i zdravstvo se zaista moraju restrukturirati. Tu razmišljamo kao neformalna vlada odnosno diskutovat ćemo šta bismo učinili da smo vlada i kakve akcije bismo poduzeli. To je veliko pitanje za večeras, i nadati se da ćemo za 48 sati moći objaviti naš set preporuka za hitne mjere u zdravstvu, za paket ekonomskih poticaja i za ostale stvari. Obrazovanje je, na primjer, vrlo interesantno. Sve se sad obavlja online. Ovdje se to radi na televiziji odnosno neki kanali su se praktično pretvorili u školu. Pitanje je da li sva djeca zaista imaju laptose kako bi pratili nastavu. Imaju li sva djeca odgovorne roditelje koji će raditi s njima i koji su u mogućnosti raditi s njima? Šta je sa izopćenima kao na primjer sa romskom djecom koja često nemaju ni kuću, ili je to životni stil koji su izabrali. Oni definitivno nemaju internet, a mali broj njih imaju laptose. Šta je

s njima i njihovim obrazovanjem sad kad ne idu u školu? Dakle, tu je set svih problema koje moramo razmotriti, pa ćemo to učiniti večeras a onda preporučiti set mjera. Održavamo i mnoge sastanke da nađemo ljude da se kandiduju za neku funkciju. Diskutuje se o potencijalnom odgađanju izbora, a svi smo to očekivali. Mi smo zapravo prošle sedmice imali debatu o tome da li izdati saopštenje za javnost tražeći da ovi izbori budu odgođeni i da budu održani zajedno sa opštim izborima, a da se novac koji bi se sad uštedio da zdravstvenim institucijama kako bi se nabavili respiratori, maske, rukavice, testovi i ostala oprema, što bi na neki način bilo zaista odlično, jer uštedilo bi se dosta za njih ako se ne bi održali dvoji izbori unutar četiri godine, a takođe bi se dobilo više vremena da se razmisli o elektronskom glasanju. Nedostatak toga bi bio, kao što su nas neki upozorili, to što bi u tom slučaju lokalni timovi mogli biti oštećeni ako bi se izbori održali zajedno sa opštim izborima kad nacionalizam preuzme stvar i komunalne usluge nestanu sa dnevnog reda. Odlučili smo da ne izdamo takvo saopštenje za javnost jer smo se bojali da će naši politički „neprijatelji“ protumačiti takav duh kao znak slabosti i reći da nismo spremni pa da koristimo situaciju sa korona virusom samo kako bismo dobili na vremenu. Zato to nismo željeli učiniti. Plus, nemamo previše kandidata jer imamo stroga pravila. Nismo željeli one koji bi samo dali svoje ime a onda sjeli i čekali a ne znamo ni kad će se to desiti, jer za to treba neka vrsta sigurnosti. Svi su osnažili zbog činjenice da smo ionako u normalnim vremenima djelovali elektronski, pa sad samo to nastavljamo: dijaspora, regije, opštinski odbori, predsjedništvo, politički savjetodavni organ – svi nastavljamo rad kao i inače. Ne 100% naravno jer to je nemoguće s obzirom da mnoge stvari zahtijevaju lične sastanke. Za danas su dogovorena dva sastanka a onda otkazana nakon što je druga osoba shvatila da se radi o Skype sastanku a ne o sastanku uživo. Pitao je zašto ne navratim. Prije svega, to nije odgovorno ponašanje, a kao drugo, želim djelovati kao što govorimo pa zato slijedim pravila. Ako je sastanak u 13:00 a ja ne mogu biti napolju nakon 12:00, onda neću biti napolju nakon 12:00 jer želim slijediti pravila. Ljudi mi ponekad kažu da se opustim jer niko neće primijetiti, ali ja ću primijetiti, i ne želim to uraditi. Tako su neki sastanci zapravo otkazani, ali u redu je. Bilo je prelijepo izaći i objavio sam snimak sa mojom prvom dnevnom šetnjom, i vidi se da zaista velika većina ljudi poštuju upute i preporuke vlade. Ali, juče sam imao priliku vidjeti i mali broj ljudi koji hodaju bez rukavica i bez maske. Neki su sjajni i nose masku čak i ako su sami u automobilu – taksisti nose maske čak i

kad su sami u automobilu. Ali, vidio sam i primjer trojice bez maski u automobilu, sa svim otvorenim vratima, kako čekaju nekog. Najsmješnija stvar koju sam vidio je automobil parkiran ispred garaže na kojoj je ogroman znak da se ne parkira tu ali gdje je neko parkirao bez obzira na taj znak. Juče nisam vidio nijednog policajca ili policajku, a oni bi trebalo da sprovedu ove propise. Možda imaju preča posla, ne znam, ali tako je. Očekivao sam da budu vani kao upozorenje i da ljudima daju na znanje da ih posmatraju. Mnogi mi kažu da ne brinem o tome i da idem vani i da niko neće primijetiti, ali ne, ja to ne želim, ne mogu pričati jednu stvar a raditi drugu.

U nedjelju u 20:00 smo imali sjajan Facebook prijenos uživo, kad sam razgovarao sa univerzitetskom profesoricom koja je psiholog i koja je govorila o načinima da se prevaziđe ova izolacija. Bila je fantastična i imali smo mnogo publike. Ostali smo sat i po i moglo je potrajati još sat vremena ali je ona morala da ide. To je bilo sjajno.

Juče smo imali specijalni Facebook prijenos uživo jer je bio Svjetski dan Roma. Na kongresu neke godine je odlučeno da 8. april bude dan Roma u cijelom svijetu, pa smo to proslavili razgovarajući s novinarom koji je naš član i potpredsjednik tima za komunikacije Daliborom Tanićem koji je takođe u političkom savjetodavnom vijeću. On je Rom rođen u Srbiji koji se oženio Sarajkom i sada živi ovdje. On je govorio o historijskim izazovima, poput ovog izazova sada. Niko ne zna gdje oni žive. Oni rijetko idu u zdravstvene ustanove. Ne znam da li slijede pravila. Da li političari idu na njihova mjesta boravišta? Oni su manjina ali velika manjina. Nisam imao pojma, mislim da je rekao da ih ima oko 12 miliona u svijetu i raštrkani su posvuda. Oni pate u cijelom svijetu i na neki način su diskriminirani u svim zemljama, iz raznih razloga. Pretpostavljam da to nikad nije iz opravdanih razloga, ali ljudi će pronaći razlog da vrše diskriminaciju nad bilo kim. Juče je takođe bio praznik Pasha ili razgovarali smo o oba praznika. To je to. Na moje prijenoše uživo sam donio čak i baner i zastavu i postavio ih iza sebe. To je to.

Clark Curtis:

Još par brzih pitanja. Kad si govorio o kolektivnom slanju poruke o učinku COVID-19 i treba li se ta poruka poslati ili ne treba, razgovarali smo o tome da je tanka linija za vas po pitanju kad bi trebalo početi davati saopštenja poput ovog i kako bi to moglo biti percipirano. Kakav je bio

proces odlučivanja koji je doveo do zaključka da je sada vrijeme da se počnete oglašavati o nekim od ovih pitanja?

Mirsad Hadžikadić:

Ovaj ekonomski paket je predstavio plimu. Išlo se u smislu prvobitnog bavljenja koronom a onda kreiranjem ekonomskog paketa. Bila je to pogrešna odluka, a sad govorim o državi i o vlasti a ne o Platformi. Mislim da je vrijeme za poduzimanje mjera bilo dok se to još događalo u Kini, kao za nabavljanje testova, maski i svega ostalog. Znalo se da će to doći. Tad je trebalo razmišljati o zatvaranju granica i hitnom pripremanju paketa jer se znalo da će biti učinka na mala preduzeća. Ima 80.000 malih preduzeća, zapravo vjerovatno 80.000 samo u Federaciji; u Bosni ili samo u Federaciji, nisam siguran, ali je 80.000. Većina ljudi zapravo radi u malim preduzećima od 10 do 50 zaposlenih ili u mikro preduzećima do 10 zaposlenih. Tad je bilo vrijeme za to, ali svi su bili tako zbunjeni tom stvari jer se ne zna koliko će trajati, i treba li ekonomski paket ako će to trajati samo dvije sedmice, itd. Dakle, diskusija je bila o zdravstvu. Mi smo ponudili pomoć odnosno poslali smo poruku vladi da pozovu naš stručni tim ako im je potrebna pomoć. Oni su čekali dugo vremena a onda su uzvratili na to, rekavši da im ne treba pomoć, ali da će nas obavijestiti ako im zatreba. Tako da smo se mi pritajili i ja sam pokušao da održim raspoloženje svojih ljudi, a zatim da donesemo preporuke o tome šta uraditi, kao i da održimo neku edukaciju. Međutim, sad je jedan čovjek pokrenuo kampanju za mala preduzeća da se okupe. On je kreirao internet stranicu na kojoj je počeo promovisati određene ideje, pozivajući vladu na djelovanje. Za sedmicu dana mu se priključilo 40.000 ljudi koji traže promjene i daju prijedloge, pa je postalo jasno da je to bilo potrebno. Diskusija sad mijenja smjer prema ekonomskom paketu i više se ne radi samo o zdravstvu iako je ono važno, ali javila se svijest da ekonomija propada i da se sada mora djelovati po tom pitanju. U tom trenutku je nama postalo jasno da mi takođe moramo da djelujemo, da moramo da se oglasimo. To sada neće biti doživljeno kao iskorištavanje situacije za svoju političku korist nego kao pokušaj da se bude konstruktivan i da se doda vrijednost, i upravo to je dovelo do takve promjene.

Clark Curtis:

Koliko je teško kad imate poruku koju biste željeli podijeliti s javnošću ali onda to ne uradite zbog toga kako bi to moglo biti percipirano ili kako bi to moglo uticati na pojedince koji bi mogli

ostati bez posla kad su u pitanju kandidati? Mora da je to teško i frustrirajuće kad imaš nešto što želiš reći a nisi u mogućnosti da to učiniš.

Mirsad Hadžikadić:

Jako je teško, jer sve može biti viđeno kroz drugačiju prizmu, i za sve što želimo da kažemo mi angažujemo kompletan politički savjet da dobro sve razmotri, i okupimo stručnjake iz stručnih timova da nas savjetuju, a kad je riječ o nekom teškom pitanju onda se time bavi i predsjedništvo. Vjerovatno smo pažljiviji nego bilo ko drugi, zato što znamo da će opozicija jednostavno reći da mi time samo želimo osvojiti političke bodove. Tako da u suštini kažemo vrlo malo. Čak i kad oblačim dresove fudbalskih klubova, o čemu smo razgovarali prošli put, ljudi komentarišu kako je riječ o koroni a mi se bavimo dresovima. Tad smo i objasnili da je to samo da se ljudima pomogne da se lakše nose sa situacijom i da malo skrenu misli sa korone, pa ipak je 3-4 dana čak i to bio problem. Drugi aspekt toga je da se medijske kuće u ovakvim situacijama očito obraćaju vlastima i onima koji rade na zakonima u vezi informacija o korona virusu, a mi to ne radimo jer nismo dio vlasti ni u kom smislu. Dakle, mi nismo tu prirodno. Vladajuće stranke su konstantno na televiziji. Ponekad dobiju sjajne bodove za ono što rade, a ponekad dobiju veliki minus za ono što rade, ali što god da rade oni mogu staviti u kontekst ove situacije – bavljenja ovom situacijom. Za nas, s obzirom da uopšte nismo u Parlamentu, mi smo u totalnoj opoziciji i mi samo čekamo izbore da uradimo nešto smisljeno, tako da se sve što uradimo može vidjeti na drugačiji način. U Bosni ima izreka da se dvaput peče, tako da dobro razmislimo o svemu, ali sada evo govorimo o svemu sve češće. U posljednjih pet dana smo izdali tri saopštenja za javnost jer vidimo da ima nedostataka po pitanju reakcije i da bi naša država mogla puno bolje da uradi neke stvari, tako da mi kažemo ono što imamo što kažemo čak i ako će nas zbog toga samo kritikovati, jer to se mora reći.

Clark Curtis:

I posljednje pitanje. Spomenuo si da postoji mogućnost odnosno da se razgovara o odgađanju izbora planiranih za jesen. Kako to utiče na vas? Pretpostavljam da još uvijek morate nastaviti kao da će izbori biti održani, ali da su promjene moguće.

Mirsad Hadžikadić:

Prije svega, to je prijedlog promjene zakona. Po tome će se djelovati, ali ne znam hoće li ga usvojiti ili ne. Bez obzira na to, ono što se tu navodi je da će time Centralnoj izbornoj komisiji biti dato pravo da odgode ove ili bilo koje izbore, što je pravo koje oni prije nisu imali. U drugoj odredbi se navodi da je to usljed izvanrednih okolnosti, zbog vanrednog stanja. Ali onda se navodi da će oni imati obavezu da organizuju izbore u roku od 90 dana nakon što prestane vanredno stanje. Dakle, šta ako ovo prođe za mjesec dana, što je malo vjerovanto, ali šta ako? Dakle sad je 9. april, i prođe do 9. maja. Oktobar bi onda još uvijek bio moguć, ili bi to mogao biti novembar ili decembar. Vjerovatnije januar ili februar, ali ipak nam to daje 3-4 mjeseca i mi ne možemo raditi ništa drugo osim nastaviti na način na koji smo i radili. Mislim da bi nam to dodatno vrijeme bilo korisno jer bismo imali vremena da uredimo naše procese i da poduzmemo neke korake koje smo propustili i da se proširimo i dođemo do više ljudi koji bi mogli biti kandidati, i tako dalje. Pronaći ćemo način. Forsirat ćemo pitanje evidencije elektronskog glasanja. U suštini ćemo ispoštovati sve odluke koje Centralna izborna komisija i parlament usvoje, međutim, borit ćemo se odnosno reći ćemo da je ovo još jedan razlog da razmotrimo uvođenje elektronskog glasanja pošto sad imamo više vremena.

Clark Curtis:

Kad je u pitanju zdravlje, kako si ti, Mirzeta, njena majka? Svi ste dobro?

Mirsad Hadžikadić:

Mislim da smo svi dobro. Mirzeta se prepala juče jer se probudila sa strašnom glavoboljom i loše se osjećala cijeli dan, ali danas se osjeća mnogo bolje. Hvala na pitanju.